

На 1 март 2011 г. се навършат 82 години от рождението на гениалния български писател **Георги Марков**. В секция „Книги” на рубриката „Памет” сайтът **Държавна сигурност.com** ви представя неговите „Задочни репортажи за България” – една от най-забележителните панорами, запечатали за поколенията истината за епохата на комунизма.

В [част 1](#) бяха разказани малко известни моменти и подробности историята на написването на „Репортажите”.

Част 2 показва как Държавна сигурност е чела „Задочни репортажи за България”

Част 3 ще бъде посветена на издаването на първото издание на „Репортажите” зад граница през 1981 г.

А **част 4** на перипетиите около издаването на „Репортажите” през 1990 г. в България, както и информация за последвалите издания на книгата в страната.

Ефектът от „Задочни репортажи за България”, които радио “Свободна Европа” започва да излъчва през есента на 1975 г., надхвърля многократно всяко друго забранено слово, което българите имат възможност да чуят по западна радиостанция, въпреки опитите за заглушаване.

Ефирът осигурява на Георги Марков директен достъп до слушателската аудитория в НРБ, която нито една емигрантска инициатива не може да постигне. Този факт превръща Марков в персонален идеологически противник на комунистическата система.

Как Шесто управление на ДС е чело „Задочни репортажи за България”

Написано от Христо Христов
Понеделник, 28 Февруари 2011 22:06

Режимът е изправен пред реалната опасност предаванията му и антикомунистическите и антисъветски внушения да се възприемат от интелигенцията като основа за едно опозиционно поведение и съпротива срещу властта.

Тази опасност е прогнозирана от Държавна сигурност още с първите предавания на „Задочни репортажи”. В една строго секретна справка на Шесто управление за борба с идеологическата диверсия е направен обстоен анализ на дейността на писателя и неговите нови изяви по радиостанцията.

⋮

Документът е открит от журналиста Христо Христов в архивите на Държавна сигурност през 2000 г., когато работи по написването на книгата „Убийте „Скитник” – българската и британската държавна политика по случая Георги Марков.

Справката на Шесто управление е безпрецедентна, тъй като няма друг противник на комунистическото управление, на чиято дейност да е отделяна толкова сериозно внимание. Сайтът **Държавна сигурност.com** ви представя възможността за първи път да се запознаете с оригиналното съдържание на документа.

Написано от Христо Христов
Понеделник, 28 Февруари 2011 22:06

103
 Строго секретно!
 Екз. К. 2

С П Р А В К А

за някои аспекти от дейността на Георги Марков.

Невъзразеният Георги Марков /бивш член на СЕП/ е активен сътрудник на радиостанциите "Дойче веле" и "Би-Би-Си". Него можем да причислим към "гежката артилерия" на идеологическата диверсия, провеждана от противника чрез радиопропагандата. В своите беседи Г.Марков обхваща широк кръг въпроси от областта на идеологията, културата и изкуството, които се поднасят често в приемлива и въздействаща форма. Всички материали са пропити от злостен антикомунизъм и омраза към всичко, свързано с партията и нейната дейност.

От втората половина на 1975 г. радио "Свободна Европа" започна излъчването на отделни глави от подготовената за печат книга на Г.Марков "Задочни репортажи за България". Тези материали се предават обикновено ежеседмично в рубриката "Контакт". От края на февруари 1976 г. отделни глави от книгата на Г.Марков се излъчват редовно във вечерните неделни емисии.

Някои от материалите, излъчвани по "Дойче веле" и "Би-Би-Си", предаваните по книгата "Задочни репортажи за България" са пропити с открит антикомунизъм и антисъветизъм. В основата на повечето от тях лежат отдалени, изол-

- 2 -

рани реално съществуващи факти и събития в нашата страна, които се тълкуват и обясняват по най-безкрутопен начин. За това несъмнено е спомогнала и работата на Г.Марков като писател и особено като сценарист на филма "На всеки километър", пиесата "Комунисти" и др., когато е имал възможност да се запознае и с редяца архивни материали в Министерството на външните работи, както и личните му контакти с някои отговорни работници от партийния и държавен апарат.

Като червена нишка, през всички излъчени досега материали минава темата за "поражението", което е нанесла БКП в областта на икономиката, културата и особено върху държавните ценности и добродетели на българския народ. При най-обща характеристика на насочеността на отделните глави от книгата "Задочни репортажи за България" би се получила следната картина:

Дружбата ни със Съветския съюз се представя като основна причина за всички неблагоприятни и слабости в развитието на страната ни след 9 септември 1944 г. Нашата страна не се представя като опитно поле на СССР за експерименти в областта на икономиката, съветското стопанство, науката и културата, а партийните и държавни разведователски като съветски агенти, които се отнасят към българския народ като към крепостници. По особено злостен и безкрутопен начин тази тема е развита в главите, озаглавени "Биография на властта" и "Съветски феодализъм".

Следващата тема е за "безотговорността", "безмислението" и "моралната деградация" на "самоабразилата се аристокрация"/партийните и държавни ръководители/. Твърди се, че когато през 50-те години народът тече в глад и лишения, партийната върхушка, както и сега, живеела в оскъдство, отделена от народа като недостъпен Олимп. Независимо от това, някои от тях, обхванати от филантропски настроения,

- 3 -

ни, строили по родното си места заводи и предприятия, правели никому ненужни и от никого нежелани преустройства за сметка на народа и с народни средства. На тази тема са посветени "Общ изглед на Елхаво", "Софийското море", "Игра на държава", "Парат на вилото", "Нашите делници".

В тази връзка се развива твърдението, че членството в партията било единствения начин да се напредне в кариерата и да се получат какви облаго. Това превърнало партията в съюз на некадърни, необразовани и ограничени хора, за които единствения път било завладяване на властта, което замъкът, и евентуално познание, които в името на това са готови и погазват всички и всякакви морални и човешки норми и добродетели. В този дух са написани главите "Партия и работа", "Киро и другите", "Кариерата на един полковник".

Широко се развива и темата за връзките и привилегиите, които се били превърнали в "бич за народа" и били параван за скриване от отговорност и вървене на прастъйдени. На това са посветени главите "Ходило на българския по изкуство", "Поражението от култа към личността", "Биография на властта", "Моят човек", "Апрелски метафорози".

Целата дейност и поведение на партийните и държавни ръководители възпитавали у народа страх, доносничество, заинтересованост, ласкостео и безпринципност. Накратко партията разрушила моралните устои на досициалистическа България, които ако все още съществували някъде, то било наследство от миналото, запазено от партийните и комсомолски поръчения. Такава е съдържанието на "За туберкулоза", "Всички подозира всекиго", "Да се прекъсне наекат", "Република на работниците", "Ехо от студентските години". Тази тенденция е подчертана и в предаването от 5 ноември 1975 г., където се обясняват подбудите на Г.Марков за написване на книгата.

Как Шесто управление на ДС е чело „Задочни репортажи за България“

Написано от Христо Христов
Понеделник, 28 Февруари 2011 22:06

144
28

- 4 -

Много от материалите са насочени и директно срещу органите на МВР. Те са представени като единствени кривители на режима, които в своята дейност не се спирала пред нищо, нарушавайки и най-елементарните човешки права и свободи. Такава е насочеността на "Ехо от студентските години", "Колени на България по време", "Чага на вилите", "Обяв изглад на Князев", "Бялората на оми Подкован".

В някои от главите на книгата / "Опозителна смех" / като единствен отдушник за неволяното положение на народа се препоръчва съгласяването и разпространението на виле за отговорни партийни и държавни ръководители и отдели мероприятия на партията и държавата.

По-сериозно внимание заслужава главата от книгата, озаглавена "Избор на позиция". Тук авторът прави опит да анализира развитието и утвърдяването на социализма в България и евентуалните възможности за неговото умножаване. Г.Марков стига до извода, че социализмът в нашата страна всеотранно се е укрепил и докато съществува СССР съвременно му по насилствен начин е възможно. При това положение на България Г.Марков има предвид предимно интелегенцията / не му оставало нищо друго, освен да се приспособи по какъвто начин към системата и да се установи в известна степен относително равновесие. "Точно както италианците от войната и злополуките сивкат да живеят с истината за липсващи крак или ръка, така и ние след унгарските събития трябва да свикнем да живеем с власт, която съществува против волята ни и ни бе напратена по силата на историческата злополука".

Авторът изказва мнение, че здравите сили на народа не се отказали от борба. Голяма част от интелегенцията / в големата си част - комунистическа / преминала върху каравеловски позиции - за дълга и упорита пронесна бор-

145
30

- 5 -

ба, чрез която режимът да бъде върнат към чистото начало на комунистическия идеализъм. Въпреки трудностите и непрестанната заплаха от органите на Държавна сигурност, тази борба продължава и сега.

Марков изказва, че започната в настоящия етап била чрез "смислена общественост борба да се промахнат илюзията на съществуващи строй и с това да се подобри животът на хората". Комунистическият строй неколко да бъде критикуван единствено от комунистически позиции или още по-правилно от позициите на комунистически идеал. "Моего най-твърдо убеждение бемо и е, че тържването от каквото и да е други позиции е пълна и неизвиминая бозомулция".

Това твърдение и убеждение на Георги Марков може да се означава като опит да сочи пътя за същията главно на интелегенцията, срещу съществуващи у нас строй и поредки.

От тази гледна точка Г.Марков оправдава и онези твърди, които започват кариерата си със създаване на произведения, издържани от партийни позиции. Според него това е тактически прием за спечелване на място и име, а след това вече да се пише това, което е признание на писателя, поета и творца изобил. В подкрепа на това твърдение се цитират и думи, които се приписват на Евгений Станев: "Не е зло да започнеш с таква книга, эле е ако свърши с таква".

Марков изказва, че под знамето на партията оставали бездарните, амбициозните творци, което било сигурен атестат за професионална некадрност. Партията от своя страна след подбирала таква хора, защото "можеето е независимост. Талантът сам по себе си е независимост и много трудно талантливи хора се вкарват под строй. Докато можеето и бездарното правят хората зависими".

146
31

- 6 -

На тази основа Г.Марков прави генералния извод, че "ако някога комунистическият свят се развърси от униожителна експлозия, това ще бъде идеологическа експлозия, произведена от потенциалната разлика между естествени гени на даден народ и догматичната поуредотвеност на неговото ръководство".

Използването на отделни глави от книгата на Г.Марков "Задочни репортажи за България" продължава.

София, 7.VII.1976 г.

И-К VII ОТДЕЛ, VI УПРАВЛЕНИЕ ДС:
полковник

Нап. в 2 екс.
и 1 - др. Албесварб
и 2 - VII отдел
инт. VII отдел
нап.Симеонова

[Следва частта Как бяха издадени "Задочни репортажи за България" през 1981](#)